

Carles IV, rei d'Espanya (1788–1808), es va casar amb Maria Cristina de Parma(1788). El seu regnat coincidí amb la revolució francesa. Al morir Lluís XII, Carles IV va declarar la guerra a la república francesa: GUERRA GRAN(1793–1795) fins arribar a la PAU DE BASILEA(1795). El 1807, Godoy i Carles IV van signar amb Napoleó el tractat de Fontainebleau, pel qual s'acordà deixar passar les tropes napoleòniques per Espanya amb el propòsit de conquerir Portugal (perquè estava aliada amb els anglesos) i repartir-se-la. Però això només era una excusa que van ficar els francesos per tal de conquerir Espanya. Napoleó volia dominar Europa i trencar els llaços comercials amb els anglesos. Una insurrecció produïda el 1808 al palau d'Aranjuez per part de Ferran VII contra Godoy i el seu pare(Carles IV) provocà la caiguda de Godoy i l'abdicació de Carles IV en el seu fill. Napoleó convocà a Ferran VII i al seu pare per tal que Ferran abdiqués en el seu pare Carles IV, i a aquest a renunciar-hi a favor seu. Napoleó passà a ser l'emperador d'Espanya i ficà com a rei al seu germà Josep I Bonaparte. El regnat de Carles IV representà entre altres coses, la liberalització cultural del país. Carles era absolutista moderat.

Durant el regnat de Josep I Bonaparte (1808–1813) els partidaris de Ferran VII (absolutistes radicals) i els partidaris de les idees de la R.F. (liberals) estan en contra del govern d'aquest, això provocà la Guerra del Francès, en la que s'enfronten els afrancesats(donaven suport a Josep I) i els resistents o patriotes(no acceptaven al rei intrús, donaven suport a les juntes). A causa del buit de poder s'organitzaren unes juntes de corregiment (volen una alternativa al reformisme polític de Josep I) que estan formades per persones amb prestigi que organitzen la resistència i s'ocupen d'arranjar la insurrecció i racionalitzar l'esforç de la guerra .La Junta Superior imposà tributs i aixecà exèrcits per lluitar contra els francesos. La Junta Suprema Central, constituïda a Madrid per Ferran VII era la unificació de les diferents juntes territorials que sorgiren al començament de la guerra. La Junta Central volia que regnés Ferran VII amb la condició que no tragués la constitució del 1812. Al 1810 una regència convocà les Corts de Cadis(assemblea de diputats nacionals) que es reuniren a Isla de León, Cadis i Madrid. Els temes debatuts a les corts eren els següents: sobirania nacional, divisió de poders, abolició de les senyories jurisdiccionals, llibertat de premsa, sistema electoral, la constitució, l'organització fiscal de l'estat, l'abolició de la inquisició i de la tortura, l'abolició dels gremis, la secularització dels béns eclesiàstics i llibertat de comerç interior. La gran obra de les Corts de Cadis és la CONSTITUCIÓ DEL 1812, que fou la primera constitució política de la monarquia espanyola. Els seus principis són: sobirania nacional, monarquia hereditària, catolicisme(única religió oficial de l'estat), divisió de poders (legislatiu: corts i rei, judicial: tribunals, executiu: rei), divisió administrativa provincial.

La constitució fou bandera i model del liberalisme europeu fins 1830.

RESTAURACIÓ ABSOLUTISTA DE Ferran VII: al 1814, aquesta constitució es abolida per Ferran VII en el MANIFEST DELS PERSES, una vegada després d'haver pujat al poder i restaurat l'absolutisme. Al 1815 s'acorda la SANTA ALIANÇA(tractat entre Àustria, Prússia, Rússia i la Gran Bretanya), els components de la qual es comprometen a intervenir militarment en qualsevol estat on triomfin les idees liberals. Al 1820, el general liberal radical Riego, feu un cop d'estat que provocà l'abdicació del rei en ell. Riego restablí la constitució, la qual es mantingué fins al 1823, d'aquí el nom de TRIENNI LIBERAL.

El trienni liberal, es caracteritzà per un govern provisional sota el cap Riego, es suprimí la inquisició, es reduí el delme dels pagesos. Aleshores sorgiren dos grups d'opinió entre els liberals: els moderats: són partidaris de fer reformes de caràcter liberal però tenint en compte l'opinió del rei, i els progressistes: volen unes reformes liberals més fortes(dret a votar amb sufragi universal, llibertat econòmica, limitació de l'autoritat reial i llibertat personal com a principi suprem).

Els pagesos, per por de perdre el proteccionisme de les senyories, no accepten les propostes dels liberals exaltats i els retiren el seu suport. Aquest fet es aprofitat per Ferran VII, que junt amb la Santa Aliança (cent mil fills de Sant Lluís) restaura l'absolutisme (1823). Es tanca el trienni liberal i es dona pas a la dècada ominosa, les característiques d'aquesta són: repressió dels liberals amb processos, empresonaments,

execucions o exili, absolutisme radical (guerrilles, partides ultrareialistes, conspiracions), crisi econòmica (baixen els beneficis radicalment en la indústria tèxtil per culpa dels anglesos) i pèrdua de colònies americanes.

En vista de la tolerància i la suau política absolutista de Ferran VII, sorgeix un alçament armat (1827) a Catalunya pels ultrareialistes, pels partidaris d'instaurar la inquisició, per la permanència en l'exèrcit, per atribuir cargues polítiques a liberals i per la relegació als voluntaris reialistes que deixaren de percebre els sous promesos. Aquest alçament s'anomenà GUERRA DELS MALCONTENTS.

Ferran VII, al veure's tan atacat, decidí que la seva filla, Isabel II heretés el tro(gràcies a la promulgació de la *Pragmàtica Sanció*).

El 1833 Ferran emmalaltí i passa a heretar el tron Isabel II i a regentar la seva muller Mª Cristina de Nàpols fins al 1840. Aquesta es va veure enfrontada als principals absolutistes partidaris de Carles V. Comença ara la guerra entre carlins (partidaris Carles V) i isabelins(partidaris de Isabel II). A causa de les diferents guerres en que participa Espanya, perd llaços comercials amb Amèrica i algunes colònies, d'això se'n diu EMANCIPACIÓ DE LES COLÒNIES AMERICANES:

1ª etapa: 1810–1816_emancipació de Veneçuela, Paraguai i Argentina.

2ª etapa: 1815–1818_emancipació de Xile.

3ª etapa: 1818–1824_campanyes americanes decideixen la guerra: 1821_emancipació Guatemala, El Salvador, Nicaragua, Costa Rica, Hondures, Colòmbia, Perú, Uruguai. 1822–1824_emancipació de la resta de colònies.

Al 1833 comença la 1ª GUERRA CARLINA entre carlins i isabelins.

La causa profunda d'aquesta fou la divisió del país en absolutistes (partidaris de Carles V) i liberals (partidaris d'Isabel II). El partit isabelí era molt heterogeni i centralitzador. L'objectiu d'aquest era transformar políticament Espanya, consolidar el capitalisme i augmentar la producció agrària. El partit carlí, estava dividit en dos subgrups: *foralistes* (partidaris de descentralitzar el poder (concentrat a Madrid)), i els *conservadors*(partidaris de mantenir l'antic règim). A la meitat de la primera guerra carlina (1837)durant la regència de Maria Cristina, es crea la CONSTITUCIÓ DE 1837 amb els principis de la Constitució de 1812, però més moderada.

El principi d'aquesta guerra sorgeix a Bilbao amb l'enfrontament d'isabelins encapçalats pel general Espartero (progressista) i carlins encapçalats pel general Zumala. Quan aquest últim mor, apareixen dues tendències carlines:

Intransigents: reivindiquen el poder de Carles V, són absolutistes exaltats.

Transaccionistes: encapçalats pel militar Moroto, són partidaris de fer pactes amb Espartero: el 1839 van fer un pacte amb Espartero, signat al conveni de Bergara en el qual es reconeix la victòria als liberals a canvi del manteniment dins l'exèrcit de l'oficialitat carlina i el respecte al règim foral del País Basc i Navarra.

Al 1840 Maria Cristina va abdicar. Les corts van elegir el general Baldomero Espartero, que regentà fins al 1843. Durant aquest període hi ha dos grups d'opinió: els que demanen democratització a la política i els que demanen una participació en la política limitada. El 1842 Espartero fa unes mesures lliurecanvistes contràries amb el proteccionisme, (a Espanya entren molts productes anglesos) i la burgesia catalana es veu molt afectada. Això provoca revoltes populars contra Espartero. Aquest bombardeja Barcelona i Narváez i O'Donnel organitzen una revolta a nivell polític contra Espartero. El 1843 aquest abandona avançant la

majoria d'edat a Isabel II: 13 anys.

LA REGÈNCIA D'Isabel II

El regnat d'Isabel II es divideix en tres períodes, **Dècada moderada(1844–1854)**: Isabel II assumeix el tron i encarrega la formació de govern al partit moderat(Narvaez). Característiques d'aquest govern: sufragi censatari, acostament a l'església i afavoriment de negocis financers per polítics i personatges de poder. A conseqüència de les reformes d'aquest govern, hi ha un ambient de corrupció i descontentament per l'autoritarisme d'aquest govern, per lo qual es produeix un aixecament liberal progressista, amb el que es posa fi a la dècada moderada.

Durant aquest període es fa una nova constitució: **CONSTITUCIÓ** de la monarquia espanyola signada per Isabel II al 1845. Després de la caiguda de la regència d'Espartero (1843) i havent estat establerta, anticonstitucionalment, la majoria d'edat d'Isabel II (1843), el 1844 havia estat aprovada per les corts convocades per Narváez, amb la facultat de reformar la Constitució del 1837. Recollint els principis fonamentals del «liberalisme doctrinari», la constitució responia a un acord entre les voluntats del monarca i les corts. Eliminà els articles *radicals* de la constitució del 1837: restabliment de la confessionalitat catòlica, supressió de la milícia nacional, major centralisme enfront dels òrgans provincials i municipals, posats sota la intervenció de delegats del govern i reforçament del paper del rei...

Del 1846 al 1849, es produeix la segona guerra carlina o guerra dels matiners a conseqüència que els carlins catalans intransigents, no accepten el conveni de Bergara ni el govern d'Isabel II.

SEGONA GUERRA CARLINA: guerra civil iniciada al 1846 fins al 1849. Fou una revolta catalana contra la dictadura dels moderats i contra algunes mesures com els aranzels o les quintes. El general Cabrera dirigeix la guerra carlina, Isabel II mobilitzà l'exèrcit vencedor el 1849 .

El 1852 Bravo Murillo substitueix a Narváez i reforma la constitució, aquest fet provoca revoltes i un posterior aixecament en el qual Murillo dimiteix.

Al 1854 hi ha un ambient de corrupció i autoritarisme de govern el qual provoca un aixecament liberal progressista que fa que Isabel II demani al progressista Espartero que formi govern. Les característiques del seu govern són les següents: derogació de la constitució del 1845, igualtat de classes socials, segona desamortització, planificació de la xarxa ferroviària i supressió de manifestacions catòliques. Aquest govern s'anomenà **bienni progressista (1854–1856)**. O'Donnell fa un pronunciament pel qual es produeix una coalició entre progressistes i liberals moderats i passa aquest a formar part del ministeri de la guerra. Al 1856 es produeix una reacció dels liberals moderats i pressions de la corona que fan que Isabel II elimini del poder Espartero i encarregués Narváez la presidència. Tres mesos després la reina substituï Narváez per O'Donnell. Aquest període que avarca 12 anys s'anomena **segona dècada moderada (1856–1868)**. El moderat Narváez, va ser situat de nou al govern, es van anar alternar els governs de Narváez i O'Donnell. Característiques del seu govern: paralització de la desamortització, reconeixement a l'església, pràctiques electorals que corrompien el sistema democràtic(compra de vots, tupinades, caciquisme) i repressió dura contra les revoltes camperoles per part de la guàrdia civil. El caciquisme i una política de govern poc democràtica, provocaren que els progressistes, demòcrates i unionistes s'unissin i fessin un pacte per tal d'establir unes eleccions per sufragi universal per elegir entre una monarquia o una república, això s'anomenà **PACTE D'OSTENDE**. Aquest donà pas al **SEXENI REVOLUCIONARI**: període de la història de l'estat espanyol que comprèn des de la revolució de setembre de 1868, en què fou enderrocada Isabel II, fins a la restauració dels Borbons en la persona del fill d'Isabel, Alfons XII, el 1874. La política compren quatre fases: juntes revolucionàries i govern provisional, monarquia constitucional (Constitució del 1869 i regnat d'Amadeu I), república del 1873, i república del 1874.

El pacte d'Ostende comportà un programa de democratització i de recuperació econòmica. Els progressistes,

demòcrates i unionistes, formats per Prim, van tots en contra dels moderats. Els burgesos no es preocupen de les mesures socials, només es preocupen per l'economia. La revolució està molt controlada pels dirigents, es creen les juntes revolucionàries. Al 1868, el general Topete fa una sublevació(revolta) a Cadis que es seguida ràpidament Andalusia, Galícia i la resta de l'estat. Finalment Isabel II treu l'exèrcit al carrer i s'enfronta amb tot l'estat, perd el seu exèrcit i s'exilia a França. S'estableix un govern provisional encapçalat per Prim(progressista) i com a regent es proclama Serrano(moderat). Característiques d'aquest govern: sufragi universal, llibertat d'expressió, de premsa, de reunió, d'associació i de culte, manté la monarquia com a forma d'estat, suprimeix les juntes revolucionàries, regula la llibertat d'ensenyament i de religió i exclou l'església del poder. El 1869 es convoquen eleccions però no hi havia successor a la corona i es va haver de buscar, Prim ofereix el tron a Amadeu I de Savoia(liberal).

Les eleccions són guanyades pel partit monàrquic demòcrata(integrants del pacte d'Ostende), els quals reben suport de les classes mitjanes i estableixen una nova constitució(1869): Constitució de l'estat espanyol, on progressistes i unionistes es pronunciaren a favor de la monarquia constitucional com a forma de govern, enfront de republicans, carlins i reialistes. Hi destacava en primer lloc la implantació del sufragi universal. Afirmava la sobirania nacional i atribuïa el poder legislatiu a les corts i el poder executiu al rei a través dels *seus ministres*. El rei tenia dret de veto. Les llibertats individuals s'ampliaren. Establí també la llibertat de culte i la separació de l'església i de l'estat, però aquest s'obligava a mantenir el culte i els ministres de l'Església Catòlica. Implantava el servei militar obligatori. Aquesta constitució no acceptà, la forma republicana de govern, i posà les diputacions i ajuntaments sota el control del rei i de les corts. Al 1873 fou presentat a les corts el nou projecte de la Constitució Federal de la República Espanyola, elaborat pràcticament per CASTELAR, però hom no l'arribà a promulgar pel fet que Pavia dissolgué les corts i confirmà la constitució del 1869 modificant-ne l'article 33 (declaració de la monarquia com a forma de govern), que vigí fins al pronunciament de Sagunt (1874).

El 1871 el monarca constitucional Amadeu I de Savoia(italià) passa a ser rei d'Espanya (però no governant) votat democràticament. Durant el seu regnat hi va haver molts problemes polítics(insurreccions carlines a Catalunya, País Basc i València, revoltes urbanes de sectors populars) i cap governant va ser capaç d'estabilitzar aquesta forma de govern. Es produïren rivalitats entre Sagasta, Práxedes i Zorrila, que encapçalaren les dues formacions polítiques(constitucionalistes i radicals), lo que comportà una gran inestabilitat aprofitada per l'oposició. Es produïren aixecaments armats per part dels carlins, republicans i alfonsins, (ara comença la 3ªGuerra Carlina) i els primers moviments obrers(1ªinternacional), davant d'això Amadeu abdica.

3ªGUERRA CARLINA: guerra civil (1872-76) iniciada pels partidaris de Carles VII, el qual aprofità la situació d'interinitat sorgida a la revolució del 1868 i el fracàs dels candidats carlins i féu pública a Ginebra una declaració de guerra. Es va localitzar a Catalunya el País Basc i Navarra. La manca de recursos econòmics s'aguditzà al 1872.La guerra agafà una nova empena en proclamar-se la República (febrer del 1873) i afegir-se als carlins diversos sectors monàrquics. Al 1875 Martínez de Campos donà la lluita per acabada i posà en llibertat els carlins presos a Barcelona. L'acabament de la guerra de Catalunya permeté de reforçar l'exèrcit del nord de la Península Ibèrica, A l'hivern tingué lloc l'ofensiva general: Martínez de Campos ocupà la vall del Baztan (1876); Jenaro de Quesada lliurà una aspra batalla al pas d'Elgeta contra les forces carlines de Biscaia i Guipúscoa, i Fernando Primo de Rivera entrà a Estella (19 de febrer), després d'haver lliurat, dos dies abans, el combat de Montejurra. La pèrdua d'Estella desmoralitzà els carlins, i el 27 de febrer de 1876 Carles VII passava a França per Arnegi, mentre que Alfons XII entrava a Pamplona.

Els carlins van tornar a ser derrotats pels liberals.

CONSEQÜÈNCIES DE LES 3 GUERRES CARLINES:

POLÍTIQUES: es desfà un model no centralista d'estat dels carlistes contra la idea estatalista dels liberals.

ECONÒMIQUES: les guerres van causar un cost molt important. Això explica les desamortitzacions.

El prestigi dels militars liberals per les victòries obtingudes van facilitar la seva integració en la política d'estat.

1ª REPÚBLICA: apareixen reivindicacions obreres i nacionalistes que volen proclamar l'estat català dintre la república.

El 1873, hi ha una república parlamentària, amb una ideologia democràtica i liberal. Aquesta república comporta molts problemes: inestabilitat política (hi van haver quatre presidents, Figueres, Pi i Maragall, Salmeron i Castelar), desacords entre republicans, tercera guerra carlina, guerra de Cuba....El 1874, el general Pavia feu un cop d'estat i estableix una república presidencialista que fica com a president Serrano que intenta fer un règim més conservador. Serrano tenia molts detractors (carlins, republicans federals, i burgesia(Cànovas el Castillo: vol la restauració borbònica)). Isabel II, desde l'exili a França cedeix els drets al seu fill Alfons de Borbó.

El 1874, Alfons de Borbó signa el manifest de Sandhurst que diu que si el deixen tornar a Espanya oferirà una monarquia parlamentària i un funcionament liberal de les institucions.

LA RESTAURACIÓ (1875–1898) : La Restauració borbònica (1874–1931), període iniciat amb el restabliment de la monarquia borbònica en la persona d'Alfons XII (1875), va significar la implantació d'un nou sistema polític que va posar fi a la inestabilitat del Sexenni democràtic.

Cànovas del Castillo serà l'artífex del nou règim, regulat per la Constitució del 1876. El sistema canovista es basava en l'existència de dos grans partits, el Partit Conservador i el Partit Liberal, anomenats partits dinàstics, que es tornaven en el poder (torn pacífic), a la manera anglesa. El funcionament del sistema estava manipulat per la pràctica del caciquisme i el frau electoral, per a garantir el torn. D'aquesta manera tan poc democràtica, es garantia el poder a un dels dos partits lleials a la monarquia i totes les altres forces polítiques del país restaven al marge d'aquest joc polític. Era la fórmula elegida per les classes altes (l'oligarquia agrària i industrial) per a garantir l'estabilitat política i evitar el perill revolucionari de les masses, després de l'experiència del Sexenni.

La Restauració representa el triomf de l'opció liberal moderada, la reformulació conservadora de l'Estat liberal. La intenció dels polítics liberals de la Restauració era construir i consolidar un estat políticament i jurídicament fort, capaç de defensar i garantir els interessos dels propietaris i dels diferents grups econòmics que dominaven l'Estat. De fet, volien contrarestar i neutralitzar el perill que representaven per a l'ordre socioeconòmic establert els corrents ideològics republicans, nacionalistes, marxistes i anarquistes.

La Restauració es divideix en dues grans etapes:

Des del 1874 fins al 1898, etapa de *consolidació del sistema, amb l'alternança de governs conservadors i liberals*.

Des del 1898 fins al 1931, etapa de *crisi del sistema*, coincidint amb el regnat d'Alfons XIII (1902–1931).

En la primera etapa cal destacar dos períodes:

El regnat d'Alfons XII (1875–1885) és un període de pacificació militar (es posa fi a la Tercera Guerra Carlina i a la Guerra dels Deus Anys de Cuba), d'estabilitat política i de creixement econòmic. A partir de 1881 funciona el torn de partits. Durant la regència de Maria Cristina d'Àustria (1885–1902), el torn de partits funciona perfectament, fins que el desastre colonial de 1898 origina la primera gran crisi del sistema de la Restauració. El 1898 havia perdut el que restava del seu imperi colonial.

Durant aquests primers anys de la Restauració, les diverses forces polítiques marginades pel sistema canovista, van fer sentir les seves veus. El carlisme, el republicanisme, els regionalismes i nacionalismes, el

moviment obrer, el món intel·lectual, etc. van protagonitzar els primers moviments de queixa davant un sistema immobilitista, que només beneficiava la gran burgesia.

Alfons XII D'ESPANYA (1857–1885) : Rei d'Espanya (1875–85), fill d'Isabel II. A causa de la revolució liberal del setembre de 1868 hagué de fugir a França amb la resta de la família reial. L'any 1870 rebé els drets a la corona gràcies a la renúncia d'Isabel II, mentre Cánovas del Castillo organitzava el partit alfonsí amb elements moderats i unionistes, que s'oposaven a la monarquia d'Amadeu I. En ésser proclamada la República, tots els monàrquics, llevat dels carlins, passaren a les files alfonsines. El cop d'estat de Pavía (gener del 1874) acabà, de fet, amb la República, i el pronunciament de Martínez Campos (Sagunt, desembre del 1874) permeté la restauració monàrquica. Cánovas es féu càrrec del govern, i Alfons XII tornà a la cort. El rei presidí la vida política sense immiscir-s'hi, amb la qual cosa aconseguí de refer, en part, el prestigi de la monarquia. Hom posà fi a la guerra carlina (1876) i a la insurrecció cubana (1878), i fou promulgada una nova constitució (1876), molt més moderada que la del 1869. Sota la direcció de Cánovas (que presidí quatre dels vuit governs d'aquesta etapa), foren establertes les bases del futur sistema de torn en el poder entre els partits conservador i liberal. Poc abans de la seva mort li fou presentat el *Memorial de Greuges* (març del 1885), que rebé amb simpatia, però l'actitud intransigent de Cánovas féu que aquestes reivindicacions catalanes no fossin tingudes en compte. La seva primera muller, Maria de las Mercedes d'Orleans, morí poc després de les noces, i la segona, Maria Cristina d'Àustria, exercí la regència durant la minoritat del fill d'ambdós, Alfons XIII.

Característiques del regnat d'Alfons XII:

El bipartidisme

La restauració es va caracteritzar per la construcció de:

Partit conservador:

Era anomenat també liberal-conservador (o conservador-liberal) perquè admetia principis liberals (sufragi universal, tolerància de cultes). Bé que fundat per *Cánovas del Castillo* l'any 1869, fou, de fet, un continuador de l'antic *Partit Moderat*. Estava format per moderats, liberals i progressistes.

Partit liberal

Partit polític de l'estat espanyol que, durant la *Restauració* i a partir de l'aprovació de la constitució de 1876, alternà en el govern del país amb el *Partido Conservador*. El seu líder fou Sagasta. Era menys autoritari en l'exercici del poder. Estava format per demòcrates, progressistes radicals i republicans moderats.

La política exterior

La guerra dels 10 anys es va iniciar amb el ***grito de Yara****: proclamació de la República cubana (1868) produïda al poble de Yara. La política espanyola respecte a l'illa es va ficar dura, sobretot amb els capitans generals. A partir de 1872 la insurrecció va agafar més força. Campos va enviar 20000 homes que van rebaixar l'alçament i va preparar Cuba per a la pau firmada al 1876: pau de Zanjón: es concediren als cubans igualtat de drets.

La Restauració va consolidar el cicle de la Revolució liberal aprovant lleis del Sexenni. Per primera vegada en el s. XIX es va sotmetre l'exèrcit al poder civil = CIVILISME.

Constitució del 1876

Constitució de la monarquia espanyola signada per Alfons XII el 30 de juny de 1876. Fou preparada a requeriment de Cánovas, ja president del govern, amb la intenció d'ordenar el règim polític de la Restauració

després del pronunciament de Sagunt el 29 de desembre de 1874. Pretengué de temperar els criteris conservadors amb el reconeixement de les llibertats i els drets individuals inclosos en les constitucions progressistes anteriors. La constitució del 1876 fou decretada per Alfons XII «en unió i d'acord» amb les corts. L'estat era confessional, però hom admetia en privat la pràctica d'altres cultes. Les corts, amb dues cambres, exercien el poder legislatiu. El senat resultava de la reunió de senadors per drets propis, de senadors vitalicis, nomenats pel rei i de senadors elegits per diferents corporacions de l'estat i renovables cada cinc anys; els diputats serien elegits per sufragi restringit. Les atribucions del rei el poder executiu eren, principalment, concessió d'ascens i recompenses a les forces armades, l'indult, les relacions diplomàtiques i les declaracions de guerra o pau, distribució dels fons de l'administració pública, atorgament d'ocupacions civils i honors, lliure nomenament i separació dels ministres, convocatòria i dissolució de les corts, dret de veto. Aquesta constitució, completada per diferents lleis especials (com l'electoral del 1890, que establí el sufragi universal), fou suspesa arran del cop d'estat del 13 de setembre de 1923, però entrà de nou en vigor pel gener del 1930, després de la caiguda de Primo de Rivera, i perdurà fins a la proclamació de la Segona República (14 d'abril de 1931).

El caciquisme

Sistema polític pel qual una democràcia parlamentària és falsejada per la manipulació electoral exercida per persones influents, que serveixen d'enllaç entre l'oligarquia que deté el poder i els habitants de llurs localitats. A l'estat espanyol la corrupció i la falsificació de les eleccions arribà a dominar la vida política municipal, provincial i parlamentària durant la Restauració (1874–1931), especialment a partir de la instauració del sufragi universal (1889). El cacic local era normalment un home amb poder econòmic, intel·lectual o moral sobre una comunitat i ben relacionat amb l'administració. Per damunt d'ell hi havia el cacic del districte, que controlava i feia elegir el personatge prèviament designat. El governador civil, exigia als cacics el compliment de les consignes del propi partit (liberal o conservador), a canvi d'ajudar ell de diverses maneres els cacics elegits. En ocasions calia acudir a la compra de vots, i a la tupinada (fer votar els morts, privar de vot certs individus, eliminar paquets de sufragis i invalidar l'elecció, si havia fracassat). El desastre colonial del 1898, les crítiques dels intel·lectuals, l'acció dels nous partits (republicans, regionalistes, nacionalistes, reformistes i socialistes), les eleccions del 1901 i la llei electoral del 1907 iniciaren la davallada del caciquisme, mantingut només a les zones rurals, fins que fou destruït com a institució per suspensió del parlamentarisme durant la Dictadura (1923–30).

EL CATALANISME POLÍTIC començarà a manifestar-se a la primera part del s. XIX. Les mesures uniforistes que les monarquies borbòniques de França i Espanya havien imposat a les terres catalanes, no havien aconseguit fer desaparèixer el sentiment d'amor a la pàtria.

L'odi popular contra Felip V i la ciutadella de Barcelona (símbols d'opressió), provocaren moviments independentistes per part dels ultrareialistes i republicans. La industrialització del Principat, fou un aspecte bastant diferenciador de la societat catalana de la monarquia espanyola. Va aparèixer el romanticisme. La Renaixença contribuï a redescobrir entre alguns escriptors la unitat dels països catalans. Al s. XIX, Catalunya estigué en estat de setge, el catalanisme s'expressà entre els carlins amb la reclamació del restabliment dels furs; entre els republicans amb el federalisme; i entre els progressistes i els liberals amb la descentralització que propugnaven dins la monarquia constitucional. Amb el triomf de la revolució de Setembre (1868), el moviment repúblicà federal dominà la vida política catalana. Pel maig del 1868 fou signat el pacte de Tortosa entre republicans del Principat, del País Valencià, de les Balears i d'Aragó, i s'intentà proclamar l'estat català dins la república federal espanyola. La Restauració del 1874 va retrassar el moviment catalanista. El 1870 es creà la 1ª associació exclusivament catalanista. Al 1871 aparegué el periòdic La Renaixença. Al 1879 Valentí Almirall fundà el 1r diari en català al servei del catalanisme desde el que fou convocat el 1r Congrés Catalanista (1880). El catalanisme es manifestava també en el camp jurídic. 1882 es creà el segon congrés catalanista que acordà que cap català no havia d'intervenir en política a través de partits dirigits des de Madrid. Es creà la Joventut Federalista. En el congrés federal 1883, s'aprovà la constitució de l'Estat català, dins la federació espanyola. El centre català va intervenir en la vida política: promogué la presentació a Alfons XII

del memorial de Greuges 1885. Els dissidents políticament conservadors i nacionalment avançats fundaren la Lliga de Catalunya. Calgué organitzar una nova campanya en defensa del dret diví català, amenaçat per l'article 15 del nou codi civil espanyol, el qual el govern modificà = 1ª victòria del catalanisme. La segona victòria fou la conquesta de les primeres corporacions barcelonines pel catalanisme: 1895. Es va crear la UNIÓN CATALANISTA per consolidar el catalanisme. Aquesta aprovà les Bases de Manresa. Espanya passà a ser un estat no nació. La doctrina regionalista durant aquest període fou expressada per Almirall en Lo Catalanisme(1986), en el camp de l'esquerra : en El Regionalismo(1887), en el camp conservador en la tradició catalana(1892), en el conservador catòlic.